

Direktivet om ansvarsfull och säker hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall – 2011/70/EURATOM

Gábor Szendrő

Kansliråd

Miljödepartementet

Gábor Szendrő

Miljödepartementet



REGERINGSKANSLIET

Kärnavfallsdirektivet

- Bakgrund och historik
- Kommissionens förslag
- Förhandlingarna
- Resultatet

Historik

- Euratomfördraget i stort oförändrat sedan 1957 och finns kvar som ett separat fördrag vid sidan om fördraget om EU:s funktionssätt
- Lång strid om huruvida *Europeiska atomenergigemenskapen* har kompetens gällande kärnsäkerhet

Artikel 30

Inom gemenskapen ska grundläggande normer fastställas för befolkningens och arbetstagarnas hälsoskydd mot de faror som uppstår till följd av joniserande strålning.

Med ”grundläggande normer” avses:

- a) **högsta tillåtliga doser**, förenliga med tillräckligt hälsoskydd,
- b) **högsta tillåtlig exponering** och kontamination,
- c) de grundläggande **principerna för hälsokontroll** av arbetstagarna.

Historik forts.

- Rådet beslutar att Gemenskapen ska ratificera kärnsäkerhetskonventionen – men bara de artiklar som relaterar till strålskydd
- Kommissionen överklagar begränsningen av Gemenskapens kompetens till EU-domstolen (1999)
- Kärnsäkerheten kommer in i utvidgningsförhandlingarna Granskning av kärnsäkerheten i kandidatländerna görs av ministerrådet (2001)
- Domstolens dom gällande Gemenskapens kompetens i förhållande till kärnsäkerhetskonventionen (2002)
 - *It is not appropriate to draw an artificial distinction between the protection of health of the general public and the safety of sources of ionising radiation.*

Historik forts.

- Kommissionen lägger fram sitt förslag ”*Nuclear package*” 2002-2004
- ”De fyras gäng” – ingen majoritet
- Utvidgningen 2004 – även många av de nya medlemsstaterna motsatte sig förslagen
- Rådslutsatser 2004 upprättande av ad hoc arbetsgruppen för kärnsäkerhet (*WPNS*)
- Rådslutsatser 2007
- Kommissionen upprättar ENSREG

Historik forts.

- **Kommissionen lägger fram förslag till kärnsäkerhetsdirektiv 2008**
- **Kärnsäkerhetsdirektivet antas av ministerrådet den 25 juni 2009**
- **Rådslutsatser 2009**
”...UPPMANAR vidare kommissionen att fullt ut använda sakkunskapen om ENSREG i samband med att förslag till juridiskt bindande instrument på området för säker hantering av använt bränsle och radioaktivt avfall övervägs...”

Kommissionens förslag till kärnavfallsdirektiv 2002/2003

- Legalt ramverk
- Tillsynsmyndighet
- Nationellt program enligt ”step wise approach”
- Export till 3:e land OK om uppfyller EU-lagstiftning
- Finansiella resurser i enlighet med PPP
- Avvecklingsfoder i kärnsäkerhetsdirektivet
- Långsiktigt program
 - Tillstånd för uppförande av geologiskt slutförvar för HLW **senast 2008**
 - Drifttillstånd för slutförvar för LILW **senast 2013**
 - Drifttillstånd för slutförvar för HLW **senast 2018**
- **Nationell rapportering var 3:e år**

Kommissionens förslag till kärnavfallsdirektiv 2010

- Kärnsäkerhetsdirektivet (71/2010/Euratom)
- Legalt ramverk
- Inte lägga bördor på framtida generationer
- Finansiella resurser i enlighet med PPP
- Oberoende tillsynsmyndighet
- Nationellt program
- Exportförbud till 3:e land
- ”Safety Case”
- Nationell rapportering var 3:e år
- Internationell granskning (typ IRRS) var 10:e år

Förhandlingarna

- **Producentansvar och överföring av ansvar**
- **Nationella säkerhetskrav**
- **Safety Case (säkerhetsbevisning)**
- **Slutförvaring i tredje land**
- **Undantag**
 - använt kärnbränsle från forskningsreaktorer
 - små mängder t.ex. forskningsrelaterat material

Direktiv 2011/70/Euratom

- **Syfte**
 - ”...säkerställa ansvarsfull och säker hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall för att undvika att ålägga framtida generationer orimliga bördor”
- **Principer**
 - Nationellt ansvar
 - Polutors pays principal
 - Avfall ska slutförvaras i den medlemsstat som genererat avfallet
 - undantag om gemensamt projekt eller till 3:e om slutförvar är i drift och uppfyller Europeisk ”standard”
 - undantag för använt forkningsreaktorbränsle som kan återföras till producentland

Direktiv 2011/70/Euratom forts.

- **Nationellt ramverk**
 - Nationellt program
 - Nationella **arrangemang** för säkerhet
 - System för licensiering
 - System för tillsyn
 - Ansvarsfördelning
 - Finansieringssystem
- **Oberoende tillsynsmyndighet**

Direktiv 2011/70/Euratom forts.

- **Nationella programmets innehåll**
 - Övergripande mål och milstolpar med tidsramar
 - Inventering
 - Planer och tekniska lösningar
 - Forsknings, utveckling och demonstration
 - Kostnadsbedömningar
 - Arrangemang för finansiering
 - Ev. avtal med annat land
- **Rapportering och utvärdering**
 - Rapportering var 3:e år
 - Internationell utvärdering via granskningar (typ IRRS) var 10 år

Deklaration från Sverige, Österrike och Luxemburg

Joint declaration of vote of Sweden, Luxembourg and Austria on the Euratom Directive on the management of spent fuel and radioactive waste

Sweden, Luxembourg and Austria consider it of utmost importance to increase the ambitions of the Community in the field of the management of spent fuel and radioactive waste by providing a legal framework for the management of spent fuel and radioactive waste. In this sense, the Euratom Directive on the management of spent fuel and radioactive waste is an important step forward.

While recognising the added value of several important provisions in the Directive, Sweden, Luxembourg and Austria however regret that the Community has not been able to confirm its full responsibilities to take care of its own spent fuel and radioactive waste, by accepting the possibilities to export waste for disposal in third countries. Therefore, Sweden, Luxembourg and Austria have decided to abstain from voting on the adoption of this Directive.

Tack för er uppmärksamhet!

Gábor Szendrő
Miljödepartementet



REGERINGSKANSLIET

*Artikel 4
Allmänna Principer*

1. Medlemsstaterna ska införa och upprätthålla nationella handlingslinjer för hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 2.3, ska varje medlemsstat ha det yttersta ansvaret för hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall som genererats i den staten.
2. Om radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle sänds för bearbetning eller uppärbefning till en medlemsstat eller ett tredjeland, är det fortfarande den medlemsstat eller det tredjeland som det radioaktiva materialet sändes från som har det slutliga ansvaret för säker och ansvarsfull slutförvaring av sådant material, inbegripet för avfall som uppstår som restprodukt.
3. De nationella handlingslinjerna ska bygga på samtliga följande principer:
 - a) Genereringen av radioaktivt avfall ska hållas på den lägsta nivå som är rimligen möjlig, både i fråga om aktivitet och volym, genom lämpligt utformade åtgärder och drift- och avvecklingsrutiner, inklusive materialåtervinning och återanvändning av material.
 - b) Det ömsesidiga beroendet mellan leden vid generering och hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall ska beaktas.
 - c) Använt kärnbränsle och radioaktivt avfall ska hanteras på ett säkert sätt, även på lång sikt och med passiva säkerhetsanordningar.
 - d) Åtgärderna ska genomföras med hänsyn till verksamhetens och/eller anläggningens karaktär.
 - e) Kostnaderna för hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall ska bäras av dem som genererat materialet.
 - f) En evidensbaserad och dokumenterad beslutsprocess ska tillämpas på alla led i hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall.
4. **Radioaktivt avfall ska slutförvaras i den medlemsstat i vilken det genererades**, såvida inte vid tidpunkten för sändningen ett avtal som tar hänsyn till de kriterier som fastställts av kommissionen i enlighet med artikel 16.2 i direktiv 2006/117/Eurat om har ingåtts mellan den berörda medlemsstaten och en annan medlemsstat eller ett tredjeland om att använda en anläggning för slutförvaring i ett av länderna.

Innan sändningen avgår till ett tredjeland ska den exporterande medlemsstaten underrätta kommissionen om innehållet i ett sådant avtal och vidta rimliga åtgärder för att försäkra sig om följande, nämligen

 - a) att bestämmelselandet har ingått ett avtal med Europeiska atomenergigemenskapen omfattande använt kärnbränsle och radioaktivt avfall eller är part i konventionen om säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle och om säkerheten vid hantering av radioaktivt avfall (nedan kallad *konventionen*),
 - b) att bestämmelselandet har program för hantering och slutförvaring av radioaktivt avfall med mål om en hög säkerhetsnivå som är likvärdiga med de mål som uppställs i detta direktiv, och
 - c) att anläggningen för slutförvaring i bestämmelselandet har tillstånd att ta emot sändningen av radioaktivt avfall, **att den är i drift före sändningen** och att den sköts i enlighet med kraven i bestämmelselandets program för hantering och slutförvaring av radioaktivt avfall.